

5937

Hääst perekonnast.

R.Hahn.

e

196.

Wanemuise
hällolawa
+ TARTUS. +

178

Eesti Üliõpilaste Seltsi
raamatukogule

Wanemuise näitelawa poolt

Häädast perekonnast.

Lustmäng traatuses.

Rudolf Hahn.

Fõlkinud: L. Simm.

Wanemuise
näitelawa
✦ TARTUS. ✦

Wanemuise näitelawa.
Webruar 1910.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviraamatukogu

76119

2

Osalised:

Ennen.

Bolze kapitalist.

Natalie, tema õetütar.

Wõrastemaja peremees

Fritz, kelner.

Wõrad.

Tegemuse koht: sadamalinna

Dekoratsioon: Wõrastemaja esine. Wõrastemaja es mõned toolid ja lauad -
Wõib ka lihtne slats mõne tooli ja lauaga
olla. Paremal pool võib unse kohal tah-
vel riigaga. Wõrastemaja uispuda.
Kus aga uum lubab võib tagaseinas sa-
dama - dekoratsioon laevadega, ehk ainult
dekoratsioon, mis wett kujutab, ules sea-
da.

1. etendus. ^{3.}

Eugen [tuleb sisse ülikonnas, millest endine
peensus wälja paistab, mis nüüd aga wäga
ära kulunud on] Hõtku pagan seda pesa
siin. Hommikust õhtuni võib mööda
uulitsaid ümber jooksta aga inimest
hääst seltskonnast ei leia sa ühte.
Kõiksugu kaupmehekesed, töömehed,
madrused! — igawene kõneaine: kui
kallis ja mis maksab — inimene hääst
perekonnast peab siin lihtsalt ära-
kärama. [Istub hoolitult tooli pääle ja
paneab jalad teise pääle] Päälinnas awal-
dab see ikka teatawat mõju, kui ütel-
da wõidi: mina olen selle ja selle sala õue-
nõuuniku poeg. Siin wõibtsas pesas man-
sab iga wõikaupleja poeg sedasama! [Oh-
kab] ja mul narril oli koguni see nõu
Amerikasõnne otsida. Kolm kuud New-
Yorkis on mind sellest mõttest põhja-
likult parandanud. Kui mu kassa
wähemasti oleks lubanud uues ilmas
sisemaale tungida! Oleks wõinud

indianlaste keskele⁴ elama asuda ja
ajajooksul päälinuks tõusta. See oleks
vähemalt auus koht sala õuenõunriku
pojale olnud. - Kuid pidin veel tae-
vast tarama et New-Jorkis kaastund-
liku inimese leidsin, kes mulle prii rei-
si kodumaale muretses. Kuid istun
ma siin selles igavas sadamalinnas,
kus muud ei tunta kui raha ja ikka
jälle raha, mida mul ei ole. - Igas
teises linnas juhtub sa ometi mõne tut-
tavagagi kokku, kellele oma häda kae-
wata ja kelle rahakoti päale toetada
võib - aga missugune inimene häast
perekonnamast ensib küll süa ära!

2. etendus.

Eugen. Fritz.

Fritz [võõraste majast tulles, enesele] Saäl
istub see arakulinud inimene juba jäl-
le, laua ääres, mis ometi ainult nende
jooks on, kes midagi jookvad ehk söö-
vad! [Lähel Eugeni juurde] Kas härra
söögi - ehk weini kaarti soovivad?

Eugen. Mitte kumbagi⁵. Ma olen juba
sõnud.

Fritz [nõuale] Siin istub ta meie toolide
peal ja mujal sööb ta? Seda pean
ma peremehele ütleva. [Lähel jälle töö-
rastemajasse]

3. etendus.

Eugen (üksi)

Teatavatel oludel on päris õnnetus
kui häest perekonnast oled. Kui mõnigi
teenistuse hallikas on sul kinni, mis
muudu päris hästi elutseda aitaksivad.
All sadamas, näitusens sääl söivad töö-
lised parajasti pruukosti: liha, leiba,
võid, õlut, rummi, kõike küllalt, kuna
mina sala õuevõuuniku poeg panna
imema ja küüsi närima pean. See on
tõesti naeruväärt! [Hüüab kinnust sigari
ja paneb selle põlema.] Kinnase raha eest
ostsin omale sõbrale mõistliku sigari!
[Lüüakse mõnuga]

4. etendus

Eugen Peremees Fritz

6
[Peremees, kellner Fritziga tulevad unse
pääle. Kuna Fritz peremehele Eugeni
näitab, läheb Fritz jälle tagasi sisse]

Peremees [astub Eugeni juurde] Tere homm-
mikust!

Eugen. [uhnelt] Tere hommikust!

Peremees. See kohane meeldib Teile?

Eugen. Ah ja, läheb nõrda!

Peremees. Kuudas ma oma kellneri
näest kuulen, auustate Teil mind
juba kahessa päeva oma kulas näguga!

Eugen. [meditatult] O palun -

Peremees. See tähendab, Teil tarvitate
nahte tooli nagu eht gentelmann!

Eugen. Gentelmann? See on juba veres,
kahtvatuses.

Peremees. Kahju ainult, et Teil veel noma-
gi selle pääle ei ole mõelnud, minu
juures midagi maitsa

Eugen. See on Teil teha.

Peremees. Kuudas Teil seda arvate?

Eugen. Ma olen täna siia tulnud, et
Teil ette saanut teha, mille vastu võt-

misega Teile minut väga hästi võõra
saate

Peremees. Laduge välja.

Eugen. Juhkumisi olen ma siia linna
sattunud, kus ma ühtegi inimest ei tun-
ne. Ma ei saa kahjuks mitte ära sõita,
sellepärast et mu reisiraha otsa on
saanud. Iga silmapiln ootan kodust
raha, aga minu cestrasõitja on vist ära-
reisinud, sest et raha mu kauaks jääb.

Peremees. So, so. Ja edasi!

Eugen. Kas Teil ei taha mulle mõne
aja päele võlgu anda, siis ei viirita
ma silmapilnugi et Teil võõrastemajas
elama asuda, Teil juures süüa ja juua.

Peremees [rahkaja järle] Kas Teil oma terve
reisimaam ühes on?

Eugen [nargab vihaseks üles et minna]

Mu härra -

Peremees [väga rahulikult] jääge ometi-
istuma! Teil ei ole ometi kuhugi rita-
ta? - Ilma rahata ei saa küll midagi,
aga meie võiksime ehk leineteisega.

äri teha.

8.

Eugen. Äri teha?

Peremees. Kuid, kui ma ei ensi, ei ole Teil
täna veel mitte söönud -

Eugen [nõwale] Õila ja üleõila ka mitte!
(Nõwasti) Mis pärast Teil seda küsite?

Peremees. Ma teen Teil ettepaneku minu
kylaline olla.

Eugen Ma ei tea tõesti mitte, - kas ma
seda vastu woin wõtta.

Peremees Wõtne aga, wõtne aga, alandage
ennast. (Kutsub) Fritz!

Eugen [nõwale] Maljanas onu!

Fritz [tuleb ruttu nende juurde] Teil käsete?

Peremees. Kata laud nahale inimesele ja
too weini! Minu oma sort!

Fritz. Nagu käsete! [joonsebära]

Peremees Käsi südame päale, nõwmees,
Teil ei mõtlegi selle päale, et rahakirja
saada!

Eugen. Iku häna -

Peremees. Ma usun koguni, et Teil oma
igapäewase leiva pärast kõigi suuremas

nimbatuses olete.

9

Eugen [tahab ägedalt ülestõusta]

Peremees Palun, jääge rahulikult istuma, see võib kõige auuväärilisemale inimesele juhtuda. Selle üle siis mitte sõnagi.

Frits [on selle rahe sees lauda katnud]

Peremees. Nüüd, palun, võtke ette [karakane sööma]

Eugen [mõtleb silmapilk ja hakkab siis sööma] Kui Teie just nii tungivalt soovite -

Peremees [istub ja sööb rah] Teie olete häast perekonnast?

Eugen. Minu õnnis isa oli sala õuenõu-
nik.

Peremees. Siis tean ma juba küllalt, et Teie seisukorras on male pilti teha.

Suurepäraline, küünapikune auunimi, paelake nõobiaugus, ja kodus ~~rae~~ hõlts midagi hamba alla panna.

Eugen. Minu hävia!!

Peremees [külmanärviliselt] See auunimi

10.
rõlalt ja väga ilus! Aga ma annan
Teile oma sõna, et minu ülemkellner
rohkem teenib. See au miidugi - aga,
sellest ei saa rõht täis. -

Eugen [rõvale] Imelik inimene!
Peremees. Muid peaks arvama, et niisu-
gused kuulsate "häade perekondade"
varanduseta isad oma poegadele vähe-
malt midagi mõistlikku õpetavad?
Aga rõla ^{näpukot} neid hoitakse kui madamune
üks ja teine töö on nende jaoks liiga halb,
nad peavad oma "hää perekonna" kohase
peemise kasvatuse säama, neid upita-
takse parematesse ametikeskusesse, et nad
jälle omalt poolt paremaid perekonda-
sid soetavad ja nii viletsus inna ilusas-
ti perekonda jääb.

Eugen [rõvale] Kui ma täna ja eila juba
siia olen saanud, siis annaksin ma
sellele kurjusele rõva taha! [Lööbedasi]

Peremees. Kui kaua, kui isa elab, lähel
ehk veel. Ta jagab oma palga natukesse
härrade poegadega, teel näe kui tarris on

siin, ehk sääil mõne ⁴venelise, et nende
de võlgasid tasuda; sest pojakesel
neist häädert perekondadest on inna
juba oma peenikesed ja kallid lõbud
ja huvid

Eugen [kõvale] Oota sa näu kaal!
Kui mul kõht täis, siis väägime mõne
sõna teine leisega [sööb edasi]

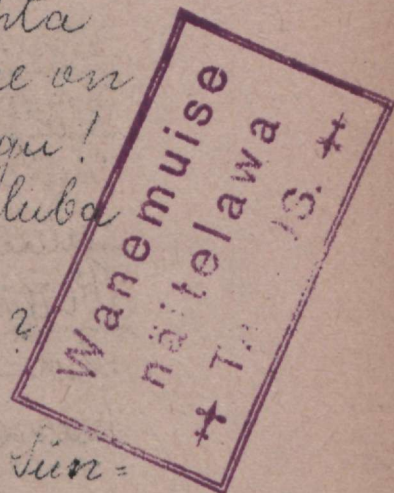
Peremees. Kui ma aga väene ära-
kurnatud isa korra oma silmad
kinni paneb, siis on tervel toredusel
korraga lõps. Mis järele jäi, võtavad
võlauskujad, abi ei saa enam kus-
gilt ja peenikene carriere on moksas!

Eugen [kõvale] Kes pagana pihta
talle seda kõin on ütelnud? See on
ju sõna sõnalt minu enese luugu!

Peremees. Käsitöölisena hakata ei luba
perekonna uhkus -

Eugen [äritatult] Kingsepaks?
Käitsepaks! Pagan võtku!

Peremees. Seda mina ei tunne. Sün-
dimine ja aunnimi ei tähenda

12.
mul mitte midagi. Tee tööd, ära
pane käsa rüppe, siis teenid ka „mis
ja kuidas“ on kõrvaline asi, iga töö
tegemine on aenus.

Eugen [paneb noa ja rahvli näest ära]

Peremees. Aga - mis see on? Teie ei joo mit-
te? Teie ei söö mitte? Teie lasete pää-
norgu? Tulise pihta! kas ma - ha, ha,
ha, ha! - Kas ma rüimati oma kün-
ga naela põha olen trehvanud? Kas
Teie rüimati ka niisugune arakellita-
tud memme pojuneine häast pere-
nõnnast olete?

Eugen [ohates] ja kui see nii oleks?

Peremees Siis küsin ma, mis Teie teha
mõtlete, et mitte nälga surra?

Eugen. Ma pean tunnistama -

Peremees. Et Teie seda isegi ei tea? Seda
võib juhtuda. Miks mitte? Aga nüüd
sää süsti! Ära ohnamised ja kurrud
mõtted! - Ma ütlen Teile midagi: on
ka ametid kus sabakuuexandmisega
harjumine naunis häa ettevalmistus on,

päalegi võib nõndanimetatud hääd
seltskonnaga ühendusesse jääda.

Eugen. Ma ei saa Teist aru!

Peremees. Kannatust! -- Teie olete
hääd, pereinest perenkonnast, seda
parem, see annab häid kombeid kaa-
sa. -- Teie olete kaurikeste kasvanud,
teil on valged näed, nagu näha hääd
kombed, ühe sõnaga öeldud: noor-
mees! Teie meeldite mulle!

Eugen. Väga armuline!

Peremees. Jä nüüd tulen ma oma ette-
panekuga välja: jääge minu juurde!
Teil ei pea millegist puudus olema!

Eugen [täis rõõmu] Teie annate mulle
võlga?

Peremees. Ei, aga oma kellneriks ja
billardi ülevaatajaks tahan ma
Teid teha.

Eugen. Kellner! ? - mina? - see tähen-
dal teiste sõnadega, Teie tahate mind
iga narvi teenijaks teha?

Peremees. Kas vanad konnasud Teid

veel lahti ei lase¹⁴. Ma näen juba -
ma oksin enne söömist Teiega rää -
kima pidanud! - Iga navi teener¹².
Maadake korras mind näen ma
välja nagu iga navi teener? ja ometi
olen ma ajal ka pühkeratt käe -
pöäl ümberjoonnud! - Tehke minu
nõuu järel ja visake uhkus, mis selle
aravutunud nuuga enam korra ei
sünni üle parda! Tehke minu nõuu
järel ja katsuge pühkeratinuga õnne!
Ma linnasin New Yorkis müüa roha
kaupluses tagasi, ja siin pean ma -
Peremees. Kust oli Teil seenõid veel paar
ümbragust taskus. - Noh? Kas tahate?
ja või ei?

Eugen [võibluse järel isenesega] Kas
mul siis valida on?

Peremees [ulatab Eugeniile käe] Jääb siis
nõnda?

Eugen. Olgu! [Annab käe]

Peremees. Tubli. see on meistlik, mu
poiss! Muid võib Teist veel tubli ini =

mene saada. — Laske¹⁵ enesele sees
sabakuub ja pühnerätt anda, ja —
meame kihla — kui Teil alles pühne-
rätt käe pääl on, olete Teie valmis
kellner, nagu loodud — Mis Teie ni-
mi on?

Eugen. Eugen!

Peremees. Eugen? ei meeldi mulle hästi.
Mitte tuttav küllalt ei ole minu töö-
rastele mitte hästi suu järele. Kolame
parem Johann, mii oli ka endise bil-
lardi kellneri nimi.

Eugen [ohates] Johann! Hirmus
nimi.

Peremees [näskides] Johann! Müüd
hakkate ametisse ja viite sööginõuud
süü nõski! [Lähel aega mööda võorast-
majasse sisse]

5. etendus.

Eugen. [ünsi]

Eugen [ünsi] Kellner. Pühnerätt
käl all! Tala õuenõuuniku paeg-
[raputab ennast] Prrr! — Õnnens ei

tunne mind siin pesas üksigi hing
ja ei tea, et ma oieti häast Pereneti-
nast olen - Kellner! Imelik, nüüd
tulevad mulle kõik need jamedad
sonad meelde, mis ma ennemalt
kui mõnelegi kellnerile - oma ameti-
vennale - ütlesin, kui mulle tema
teenimise lüga pikaldane näitas
olevat! - ja Natalie? Kellele ma
enne oma ärareisi vandusin ainult
kui miljonar Amerikast Tagasi tulla,
et teda siis vana põikpää oma kuuete
ära kosida! Haene Natalie! Keie mil-
jonäri unenäguide täidemine mis
hakaratus on Johann sühneratusega.

6. etenduis

Eugen. Fritz.

Fritz (ukse pool) Johann! Billardi toas
on võõraid! Pütu, ruttu! (ära)

7 etendus.

Eugen [ükski korustab lauda ja
rotab taldrinud ära] Julia mõni
mees on oma ilusad unustused

17.
hauda pidanud nändma; aga
Johanni carriere on ometi nature
liig inimesele hääst perekonnast kelle
isa salaõue nõu nikuoli! [Viib asjad röö-
vastemajasse]

8. etendus
Natalie. Bolze.

[Skolemad reisiulikondades. Bolze väin-
se linna viisi riides, vihmavarju ja reisitäs-
kuga]

Bolze. Noh, Saalikene? Mis sa selle kirju
elu ja liikumise kohta siin sadamalin-
nas ütled? See joonimine ja ajamine! See
müra! See ühetäoline kärede ragin! Meile
väinse linna elanikkudele päris uus maailm.

Natalie. Otsenkohe öeldud, enukene ma
ei ole sellest mitte liiga väimustatud,
ja et see meil lõbureis pidi olema, siis
oleks ma ennem kuhugi mujale läi-
nud. Ma oleksin palju parema mellega
maasid ja metsasid näha tahtnud.

Bolze. Sumala maailmas on igal

pool ilus. Iga koht¹⁸ oma viisi. Ja siis
tunnistan ma sulle üles, et ma sugu-
gi lõbus pärast, siia ei tulnud.

Katalie Kuidas?

Bolze [kavalalt] Ma olen äriasjade pä-
rast siin!

Katalie. Äriasjade pärast, niud kussa
juba ammu ärist tagasi astunud ja rahu
päevi oled elanud?

Bolze. See äraneetud rahu see ongi mis muu
rahu ei anna! Kui juba noorest east töö-
ga harjunud oled, siis ei maitse isegi van-
eas laiskuse päevad.

Katalie. Sa tahad siis ennast uuesti väe-
ma hakata?

Bolze. Väevama? Kes sul seda ütleb?
Telles äris, mis mul nüüd es, ei ole sugugi
tarris mul enesel tööd teha. Minu naeso-
ainuit ülemjuhatus ja selle järele valvata
et kellnerid minu rõõrastele nahka üle
kõrvade ei tõmba.

Katalie. Sinu rõõrastele? Sul on siis
noiu -

19

Bolze. Seda võõrastemaja siin osta,
mille pääle üks vana arisöber minne
tähelepanemist juhtis. Praegune oma-
nik mõtleb New-Jorkis suuremat äri
avada; sinsest teenistusest ei ole talle
enam küll; ta tahab vägisi miljonä-
riks saada.

Natalie [clawalt] New-Jorkis? Sa arvad
siis et Amerikas edasi võib saada?

Bolze Tääl, nagu igal pool, kui tööd
tegema oled õppinud

Natalie [ohates] Kuidult, kui tööd on
õpitud tegema?

Bolze [nuna ta Nataliet uurivalt vaa-
delnud] Täälkinene. Kas sa siis ikka
veel ema-sala õuenõuniku - kerga-
tsist pole unustanud?

Natalie [raputab pääd]

Bolze. Sa ei usu ikka veel mitte, et see
inimene sind mitte ei armastanud ja
ial selle pääle ei mõtelnudgi, sind tõsi-
selt armastada?

Natalie. Omu! Kas ma sind tehat võrda

20

ei ole palunud, seda enam puudu =
tada?

Bolze. Ma puudutan seda ameti veel
kord na ilma sinu lubata. Et Eugeniil
varandust ei ole, ei olnud mulle põhju-
siks teda põlata. Et ta ainult kuni kōri-
sõlmeni ulinooli jäi, sellepärast ei tee ma
temale na etteheiteid; see oli olude süü.
Aga et ta väikest kirjutaja kohta, mida
ma temale suure väeva ja jooksmise
läbi muvetsesin, põlgas vastu võtta, raata
seda, Taalukene, panen ma talle väga
pahaks! See edev uhkus oli na põhjuseks,
mis pärast ma tal oma majas käimise
ära keelasin.

Natalie, Kirjutaja! Noormees niusugusest
häast perekonnast!

Bolze. Tühi lora! Kui mul midagi ham-
ba alla ei ole panna, siis lähen ma
puud raiuma et raha teenida ja ennast
ausasti toita. Kirjutaja ei ole sugugi alatu
amet! - Mina hakkasin võõrastemaja hoo-
ri soisina pääle, olen iga hommiku vara na

21.
kümmeend paari reisi jate saapaid
ära puhastanud, kohvid kättega redan-
nud, ilma et see mulle mingisugust
häbi plekki külge oleks jätanud. Ja mis
häasse perekonnasse puutub, siis oli
minu isa marsuvalitsuses teenen.

Natalie Aga armas onu -

Bolze. Oige eestkostja ja onu ei riska
oma hoolale, kellel 50000 marka
varandust on ja kes pärast ka oma eest-
kostja ja onu varanduse pärast, esimesele
joonikule kaela. Mees, kes sind kosida
tahab, peab mulle enne näitama, et
ta tööl ei põlga; siis olen ma kindel,
et ta su varandust läbi ei löö.

Natalie. Kas ei ole mitte Eugen rõin
katsumud et omale seisuse väärilist
teenistust leida? Kas see siis tema süü
oli, et ta midagi kohast ei leidnud?

Bolze. Kui midagi kohast ei leita, siis
võetakse midagi mitte kohast! Häda
ei anna häbeneda!

Natalie. Pane tähele, küll Eugen oma-

22
le Americas juba seisukorra võidab.
Bolze. Iovim kõigest südamest. Võima-
lusi sellens sääl ei puudu.

Natalie [rõõmsalt]. Eks ole?

Bolze. Iga päev kannib sääl uusi raud-
teesid ja vabrikuid elule; sääl tarvitatakse
töölisi mulla kaevamiseks ja kivi kāruta-
miseks.

Natalie [jälestusega] Mis? Eugen peaks
ennast nii kaugelt alandama?

Bolze [pahaselt] Alandama? Tulise pihta!
Kui ta nõrd vümaks oma peenikesed
maks mata kindad käest tõmbab ja
kirve ja labida kätte võtab, seda nime-
tad sina: ennast alandama? Kui
see teda sinu silmis alandab, minu sil-
mis ülendab see teda saja protsendi võr-
ra! Käed riipest! Rusinad kulge! Töö
pihku! See on minu silmis mees! Ja võ-
taks mind ja gan - kui ma seda ärä hel-
litatud memme pojakesest nõrd nii tööd
tegemas näeksin, higi otsa ees, mina
otaksin esimene, kes kalle üllers: „näüd,

mu paiss, oled sa sääl, kus ma sind näha tahtsin! Wõla' nüüd tüdruk! Ja sa saaksid wirga käsitöölisega igatahes õnnelikumaks, kui kergatsiga, kes midagi muud ei mõista, kui nagu kana ühte puhku kaagutada: „minu isa oli salaõue nõuurnik.“

9. etendus.

Endised. Wõrad [astuvad wõrastemajast ja wõlawad laua juures istet]

Sis Eugen

Natalie [kõwale] Iha näen, ma pean lootuse jätma onu mõtteid

Bolzre [näitab toolide pääle] Istume meie kah. Nii wõime wõrastemaja asjaajamist natuke waadelda. [Hüüab]

Kellner! Kellner!

[Istuvad mõlemad]

Eugen [uhkes sabakuiues wälge westiga pühnerätt näe pääl, ilmub unse lähel]

Bolzre [lööb wihmawarjuga laua pääle]

Kellner!

Eugen [uitab juurde; kui ta neid mõlemaid

näeb, jääb ta kohkureult seisama ja pis-
tab puhkerõõli ruttu taskusse.]

Natalie. Mis jumal! on see võimalik?
Eugen?

Bölze. Mis, tulise pihta!

Eugen [kimbatuses] ja - minna ise [Haa-
tab kartlikult võõrastemaja poole. Kõrwale]

See puudus veel!

Bölze. Siis juba tagasi Amerikast?

Eugen. Kõne päeva eest.

Bölze [kõrwale] Tä näeb väga kurva-
päraline välja! Kas ta viimati Kali-
fornia kullakaevandustes näis?

Natalie [on tasa ja elavalt Eugeniiga rää-
kimine] Näed sa, onu, tema näsi näib
nüüd väga hästi. Tal oli nõuu kodu-
maale tagasi tulla?

Eugen. ja muidugi mul oli see nõuu.
Aga et mul õnn on, teid siit leida -
[Kõrwale] Kuudas see lõpeb, seda teab
ükski taevast!

Bölze [on Eugeni vaadeldes tema ümber
käinud] Aga ütlege mulle - sabakusub?

- Walge rest? Kas surnut²⁵ matma lähete,
või olete waderiks kutsutud?

Eugen. Teie olete päris õigesti arvanud!
Wõõrastemaja peremehele on täna lapse
ristimine, - ja et mina üks tema iga-
päewasest külalistest olen, - sus- siis
palusta mind waderiks

Bolz. Teie näsi näib nüüd siis hästi?

Eugen. Wäga hästi!

Natalie. Kuuled sa nüüd. Tema näsi
näib väga hästi!

Bolz. Roomustab mind, kõigest süda-
mest. - Wõlke istet. Teie jootle ometi
meiega klaas weini?

Eugen [kardlikult] Lubage - mina -
mina -

Bolz [hüüab] Kellner! - [Eugenile] Teie
peate meile oma Amerika reisiist ju-
tustama!

Eugen. Wäga häa meelega!

Bolz [hüüab waljumini] He! Kellner! -
[Eugenile] Kord ei wõi siin just kõige
parem olema.

26.
Eugen. Ainult täna, - seda teeb - lapse
ristimine!

Bolze [hüüab veel rahjumini]. Kellner. On
see inimene siis kurt?

Eugen. Lubage, ma lähen kohe ise - (Sa
hahab minna)

Natalie. Mis veel! Seda meil ei luba!

Bolze [väga rõvasti] Kellner!

Eugen. Jumala pärast! mitte nii rõvasti!

Bolze. Aga -

Eugen. Perencesel - on palawik! Ma palun
Teid, vaest naest mitte äritada! Kanna
taga ainult üks silmapilk - ma tule
kohe tagasi. (Ara)

10. etendus.

Erdised [ilma Eugenita]

Natalie. Näed sa, onu, mis ma ütlesin?

Eugen on Amerikas cdasi jõudnud.

Bolze. Hõimalik!

Natalie. Kas sa siis tähele ei pannud, kui
korralik ta välja näci?

Bolze. Ehtida võib ennaast igauks, kellel
julgust on rätsepa näest võlgu võtta.

Natalie. See igavene²⁷ umbusaldus!

Bolze. Mis mulle terra juures meeldis, on see, et härra salaõue nõuuniku soeg ei hābenenud ise pudelit veini eiñe laualt tooma minna ja et ta nii õrnalt haige peremaese eest hoolisses!

II. etendus.

Endised. Eugen [veini ja klaasidega]

Sis hõrad.

Eugen. Siin ma olen jälle. [Kõrvale]. Ma lasen selle pudeli veini omast palgast maha tõmmata. [Wadab sisse]

Bolze. Wõlne istet!

Eugen [narklikult unse poole raadates]. O, palun - mina - ma seisan parem.

Bolze. Mis veel!

Natalie [Eugenile]. Otsite Teie kedagi?

Eugen. Ah ei - mulle näitas ainult - nagu olens mind hüütud! [Kõrvale]. Ma istun kui nõelte otsas.

Bolze. Wõlne istet ja jutustage meile omast näekäiguist Americas. Te võete siis saäl lublisti edasi jõutnud!

Natalie [sool valjusti] ²² Aga onu! Kes siis
kõne nii otse välja...

Bobri [Eugenile] Voh? Teie reis —

Eugen [inna rahutult] Ma jõudsin õnneli-
kult aurulaeva Bavariaga, napten Saube,
New Yorki —

Uns hõõras. Kellner!

Eugen [nargab üles]

Bobri Edasi!

Eugen [istub] Ilus sadam — ilus linn — aga igas
hõõrad. Kellner! Kus see eesel siison?

Eugen [nargab jälle üles]

Bobri. Laske neid õnneti narguda! See ei
lähe Teile ju midagi korda. Istuge ja ju-
tustage edasi!

Eugen. Ma jõudsin siis õnnelikult New-
Yorki! — Ah so, seda ma ütlesin Teile juba

hõõrad [küsendarad, kuna nad keegi vastu
lauda löövad]; Kellner! Kuradi päält! Lii!

Eugen. Ei, seda lärmi ei või päält kuulata!
Ennem lähen ma ise —

Natalie. Kuidas? Teie tahaksite —

Eugen. Selle karjumise juures ei saa ma

ju jutustada ja siis - ²⁹ raame perenaane -
Wõrad. Johann!

Eugen. Olge nii lained! [Jaanisid röö-
raate juurde ja siis rööraatemajasse]

Natalie. See on arusaamata! Ta see ab-
enmast asjade senna mis temasse kuue-
gi ei puutu ja jatab meid üksi! See on
minu arust lihtsalt -

Bolze. Ja mulle meeldib see just. Ta ei
saa nellneri laiskust päält waadata ja
aitab parem ise kaasa! Ja siis see õrn
hooldamine perenaane eest - Ilmasgi ei
oleks ma uskunud, et sel tuuletallajal
nii pehme süda on! Toele peab auu
andma, see inimene on enmast tublisti
parema poole muutnud

Natalie. Mina leian just vastuoma +
rööraid inimesi teenida! See on ju kuul-
mata!

Bolze. Seda teeb Ameerika elu! Sääb õpib
inimene teisens inimeseks.

Peremees [näitelava taga] Kus Te siis
olete, Johann?

Bobal. Itäa! Johann on siis selle patu
sina nimi, selle pärast meie Eugen
omal jalal all lähemaks juukse?

Permees [näitelava taga] Kuu seda veel
kord ette tuleb, siis on meie sõprus otsas!
Pange seda tähele, Johann!

Bobal [vallele vein püha on hakanud] Haha-
haha! Johann sai oma naha täie! Haha-
haha! See võib võrukael olla, ta istub
siis oma kõrvade pääl, seda kargumist
oleks ta muudu ometi kuulma pidanud.
[jool]

12. etendus.

Endised. Eugen.

Eugen [tuleb võrastema ast, veini, klaasi-
sid i. n. e. kandes. Läheb võraste juurde.]

Katalie [näeb Eugeni võraste juures] Kuudas
võib ometi inimene häast perekonnast
annast nii unustada.

Bobal [vaatleb Eugeni, kes võraid teenib, võ-
ruusa] Bravo! Bravo! Nii on õige!

Katalie [haavatult] Kas sa seda ehk
kõrras leiad olevat, omi?

Bolze. Bravo! Bravo! ^{3/} [Plaksutab nasa]

Ja kui osavasti ta taldrikkuid ja puud-
lid nanda oskab! Nagu ei oleks ta elu-
sial midagi muud teinud! Bravo! Bravo!

Natalie. Mis see on? Võerad annavad tal-
le raha? Teda peetakse tõesti kellneriks!
Mäed sa, need on tema rumala lahnuse
järel dused.

Bolze [rõõmsalt] Täalinene, ära pahanda!

Kellner ei ole sugugi põlgamise väärt,
kui ta oma ametit mäistab - Waata
ometi kui hästi ta võõrastega ümber
oskab käia! Muid paneb ta ühel siga-
ri põlema! Suurepäraline! Muid - no
waata ometi, Täalinene - nüüd paneb
ta sühneräti näe pääle! Hahahaha!

Bravo! [Plaksutab nasa]

Natalie. See on kuulmata!

Bolze. Mis pärast siis? [Tõsiselt] Tead
sa ka, et osav kellner võõraste maja
kulla aiguns võib teha?

Natalie. Mihinugi pärast!

Bolze. Tead sa ka, et kuller...

äri hing on?

32.

Natalie [kõrvale] Seda ei anna ma
talle ial andeks!

Eugen [tuleb Bolre juurde tagasi] Teie ro-
bandate - aga -

Bolre [tõuseb üles ja rääkustab Eugeni] Ei
ole sugugi tarvis mu pois! Anna mulle
üks muisu! - Sa tegid oma asja väga
hästi! Asja armastaja jaoks paris eesku-
julikul!

Natalie. Onu, nüüd olens küll juba aeg,
et sa oma reisi väsimust puhkama lä-
hed ja omale toa juhata da lased. Mulle
on sin istumine ka kaunis igav.

Eugen. Teie olete minu säälte pühane, Na-
talie! See on õigus, ma olen ennast ära
unustanud. See oli ülenohus, Teid üksi
jätta! Aga mõelge ka, et sõraste maja
peremes peaaegu minu sõber on -

Natalie [kõrvale] Enam kui mina nähta
vasti

Eugen. Teie ei usu mitte, kuidas misugune
äri kellnerite hoolituse läbi kahju võib

saada - Ma ei võinud seda nära rahulikult päält kuulata - ja sellepärast -

Bolze [nature tükikeses, võtab klaasi] Siin terviseks, mu poiss! - Saalikene! jätta see tubli inimene rahule! Minna seis artema eest! [võtab õunmil kaealt kinni] Kui ma selle võõrastemaja kaubaga joonte saan -

Eugen [kõrvale] Mis ma kuulen?

Bolze Siis oleks minu ainukele soov, ka niisugust rikka inimest enese kõrval näha, kes korra järele vaatab ja kellel silmad igal pool on. [kõrvale] Ei on aga see inimene ennast muutnud! [Kõvasti] Anna mulle veel üks musu!

Eugen Kõigest südamest! - Aga ütlege tõsiselt, Teil on nänu seda võõrastemaja ära võtta?

Bolze Mis värast ei peaks ma teada siis mitte võtma? Seda laiskalemist ei kannata ma enam välja ja praeguse

34.

inimesesoo reisihimuli juures väib wõõ-
rastemaja pidaja hääd äri teha.
Eugen [kõwale] Ta jääb siis mõneks päe-
waks siia ja puutub minu peremehega ko-
ku? - Tuhhat ja tuline, sellest saab sisse ko-
kumine! [Kõwasti] Irge ennast selle nau-
juures aega tüssata laske.

Bobre Tääl see kokkus ongi, mu poiss!
See po see asi on! Ma ei tunne siinseid ole-
sid.

Eugen Skuidugi!

Bobre Kuule õige, kas sina seda asja ei
taha ajada, peremees on ju sinu sõber.

Eugen [vastupüüeldes] Mitte just sõber -

Bobre Unspuhas! Ta tunneb sind, te
olete hääd tuttawad. Katsuselle inime-
se näest tasahiljuse kätte saada, mis
tema wiimane hind on. Ta nõuab
160.000 marka! Kuuled sa? Ära lükka
minu palwet tagasi!

Eugen Mina pean - [kõwale] Peremees pean
mind hulluks! [Kõwasti] Kas Teie endis-
test aegadest ei mäleta, et mul äriasjad

mitte palju õnne ei ole? ³⁵

Bolsel. Tühi lori näin! Endistel aegadel!
Endistel aegadel! Pagana pihta
arvad sa, et mina rana inimise tunne
ja aru ei ole saanud, et sa ennast A
merikas täiesti muutnud oled? Oh
hina pamin seda rohe tähele. Ma
nägin sind saäl kellneri osas - taldrü
ku hurikuga! Kes sellega toime saab,
see teab midagi sellest asjast.

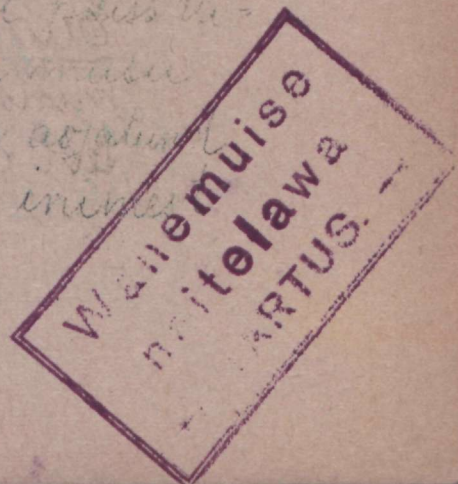
Eugen. Aga -

Bolsel. Kingit aga! Ma lasen orvale
nüüd toa anda.

Natalie [teravalt] Hõraste teinimine
annab härra Eugeni wacvalt aega
sinu asju õiendada.

Eugen. Natalie! See oleks ümber
pahane?

Bolsel Taa'ikene! Jätka mind rassis
hübe! Kas ma talle mitte ma
Härra andnud, kui minu aegab
ja ilm temas parandatud inimes
ei oleks ümber tundnud.

36

Eugen [rõõmsalt] Harria Bolze -
Bolze [Nataliele]. Ja nüüd anna sina
temale na musu naistuseas!

Natalie: Ta ei ole seda küll ära teeni-
nud, aga -

Eugen. Natalie! [Suudleb Nataliet]

Peremehe hääl [majast] Johann, Johann!

Eugen. Hõlme küll!

Bolze. Mii on õige! Ma ei tea sugugi,
mis sul korraga tema juures ei meeldi? -

[Tasa Nataliele] Mõtle ometi! See õnn hoo-
litsemine haige peremeese eest ja kõige
päält see appinajumine! Hmneuklane
maagu sündinud! Paremat meest sa ei
leia kusgilt!

Peremehe hääl. Johann! Johann! Kus
see eesel siis jälle on?

Eugen [nõrvalt] Aionnetud!

Bolze. Aha! Hahahaha! Tuba lähel jäl-
le lahti! Selle Johannile teksin ana ja
lad alla! Hahahaha! Nüüd tulge. Kapsed
Hahahaha!

Eugen [võtab Bolze asjad] Teie lubate!

Bolze [Nataliele, Eugeni pääle näidates]

Käed sa? juba jälle. Tä ei saa viit minutitgi ilma töötä olla! Suurepäraline inimene!

[Bolze ja Natalie ära majasse, Eugen saadab neid kuni ukseni ja tuleb siis tagasi
Kõõrad on selle aja sees juba ära läinud]

13. etendus.

Eugen [üks]

Eugen. Kuidas see lõpeb, seda teab taevad. Tä hakkab peremehega minuist rääkima - ta saab teada - ja Natalie! - Pääle selle veel see rõõjamõeldud lapse ristimine - haige perenaene - [istub väsinult] see lapseristimine annab mulle hundi passid! Tä kusgilgi pääsemise teed! Kuhu ma oma silmad pööran - blameritud, blameritud igaveseks ajaks! Kõige parem, ma tõmban omale oma vana kuu jälle selga ja lähen oma teed!

14. etendus.

Eugen. Peremees.

Peremees [seisab ristlõk kätega Eugeni ees]

38°
Johann! Inimene! Ütelge mulle juma-
la pärast, mis see tähendama peab? Bil-
lardi tuba on võõraid täis ja need reisi-
jad tahavad tuba saada ja Teile istute-
sün ja rahite ammuli suuga tänavast?
Eugen [kärab üles] Ah härra!

Peremees. Pidage suu! - See on vana asi.
Käa tegu tasutakse inka tänamatusega.
Ma muretsesin Teile teenistuse! ma panin
Teid viidesse! söösin, jootsin Teid! Ma
oleksin Teid koguni, kui Teile ennast ilus-
ti üleväl oleks joidanud, vna järeltulijate
soovitanud -

Eugen. Kas Teile ehk võõrastemaja tab
Te ära müüa?

Peremees. Kas ma ehk Teile näest selle järe-
luba pean küsima?

Eugen [kõrvale] Müüd trump välja! [Kõrvalt
tähtsat nägu tehes] ja Teile hind oleks?

Peremees [vaatab imes lades Eugeni otsa]

Eugen. Ma küsin hinna järele!

Peremees [pilgates] Teile hakkab küll veini,
mis teised joovad päha? Kas Teil ehk

nõuu on minu võõrastemaja ära osta
ja käsirahaus oma ära kulunud pülsa
anda? Ha, ha, ha, ha!

Eugen. Oho! Teie olete siis ka niisuguste
liidist, kes inimesi riite järelte hindavad?
Käs ei ole siis võimalik, et ma meelega ul-
les ülikonnas Teie juurde tulän, et eksita-
mata äri veerastuse ja läbi käigu üle tea-
teid saada?

Peremees. Rumalus!

Eugen. Ma olen küll ainult mõni tund
Teie majas, aga sellest jatkus, et Teie
teenijate käest järele pärida, maja läbi
kalsuda -

Peremees. Teie julgesite seda?

Eugen. Ettevaatus on tarkuse ema!
Te otsesite parem oma pülsa paigata
hoinud, kui rumalaid naljasid välja
möölda. Mul on ka enesel juba ostja.

Eugen [kõrvale] Pagana pihta! Keel üks!
Ma võtan teda iga silmapiln ja et ta
säaltsamast linnast pärit on kui Teie,
siis katsuge, et jätad alla saate, muidu

40
ehk tunneb ta Teid veel ja Teie häa perekonna xuu on monas. Kellneriks ma muudugi Teid kellegile soovitada ei väi.

Eugen [kõrvale] Müüd häa õnne pääle!
[kõvasti] See ost a on härra Bolne.

Peremees. Kuidas? Teie teate? Teie tunnete seda härrat?

Eugen. Ma tunnen ometi oma mõrsja õnu?

Peremees. Teie mõrsja?

Eugen. Bolne see õnne, kes mulle ülesandeks tegi, Teie võõras teinaja tõsisit väärtsust järele uurida.

Peremees. Müüd on lugu lahti!

Eugen. Teie nimetasite hinnaks 100.000 marka -

Peremees. No see on ometi -

Eugen. Kii palju ei väi aga maksta. Tõga-hoone nõuab ümberhilamist, mina hindan kõin kokku 120.000 marga pääle! Rohkem ei anna Teile ümgi inimene!

Peremees. Mul näib pöö ümber.

Eugen. Teie unustate ka ära, et Teie oma

võrastemaja juba 41 aasta otsa asjata
müüa parkute. Tahate Teile meile oma
võrastemaja 120. 000 marga eest jätta,
siis viin ma asja nii kaugele, et müüa
mõrja onu Teile terve ostuhinna viimse
pennini sularahas välja maksab. Teile,
kes Teile Amerikasse tahate rännata, on
see juba isegi 40. 000 marka väärt. Võtke
siis need 120. 000 sinna juurde, siis ongi
Teil näütud 160. 000 käes.

Perernees. Ma lähen päris lolluks!

Eugen. Noh, kas kaup on kindel?

Perernees. [hakkab äkki naurama] Ei va
vennas, nii vähe saale kukkumist ma
veel ei ole. Teile olete ju nähtavasti üks
kardetav saks ja ma saadan õige po-
litsei järele. Siis teeme oma kaupa eda-
si!

Eugen. Mis? mis? Teile arvate, et
minu -

Perernees. Üks õige joeminekine kelm
olete, kes karalasti siia sisse on hiibi-
nud, et siin oma äriest ajada.

42

[Bolze ja Natalie ilmiwad majast ja
kuulwad jändmisi sõnu]: Ei ar-
mas Johann, kui sul teised arne-
tid selgemad on, kui minu juures
kellneri amet, siis saadame sind
sinna.

15. etendus.

Peremees. Eugen. Bolze. Natalie.

Bolze. Mis sina oled Johann?

Natalie. Kellner' mu Jumal.

Eugen. Müüd on kõik otsas!

Peremees [jääb imestunult vahtima]

Bolze. Mis Eugen, sina oled kellner
Johann kellele ma jalad alla tahaksin
teha. Hahaha! Müüd ma saan aru,
mis pärast sul istumise juures lool
raks läks. [Peremehe soole] Kas Teil abi-
kaasa raskesti haige on, nii et ta kellneri
hüüdmist ei kannata?

Peremees. Minu abinaasa. Mul naist ei
olegi.

Bolze. Ja kas Teil varrud juba müüda on,
et aega saate siin seista?

Pernees. Warand? Kust ma siis lapse sain, kui mul naist ei ole?

Bolhl. Hahaha! Noh Eugeniene, see oli jälle paras temp. Sul ei ole siis oma perekond kõige oma sõla õel nõu niisust papaga veel kontidest läinud, sa häbered auusad tööd teha?

Eugen [nirdlalt] Ei, sellega on nüüd lõpp. Ma rõõmustan, et ma valega kataliit ei pea võitma. Ja mu näsi on hästi näinud ja kellner Johann oli mu viimse häda amet. Katalie, kas võid mulle andeks anda?

Katalie [vainib nõwale waadates]

Bolhl [näänab ta ümber] Kuu sa teda musutada võisid, kui see sabakuub sansa tähendas, siis võid teda ka musutada, kui ta santi tähendab. Kutu üks, kaks, kolm!

[Katalie ja Eugen languvad üksteisele kaela] Ja et see teimetus sul tulevikus hõlpsam on ja sinu Johannil mitte muu juurest biljardi juurele pole tarris

44
jooksta, siis paneme ta siia võõraste =
maja peemeheks.

Peremees. Mis? Siis on inna kõin õige!

Eugen. Aoh, kas naup on roos! 120.000
suhitas rahas.

Bobze. 120.000, ma arvasin —

Eugen [astub talle salaja jala pääle] Aoh =
nem minu äia onu ei mantsa. Käed kokku.

Peremees. Aoh olgu!

Bobze. Hot küs pois! Ja nüüd paar klaas
ei veini selle pääle, et kõin nii hästi lõpeb.

[Kallatades]. Kellner Johann, veini!

Eugen [tombab kallatades pühmeräti tas =
nuht ja viskab üle kae, nõlganalt, alamüllinult]

Missugust santsad näsevad!

Kõin [naeravad]

[besriie.]

Lõpp.

